

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради щодо
присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Міністерства освіти і науки України, м. Суми, ухвалила рішення щодо присудження ступеня доктора філософії Олені Олександрівні Воротинцевій з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка на підставі прилюдного захисту дисертації «Розвиток проєктувальної компетентності педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти з особливими освітніми потребами» за спеціальністю 016 Спеціальна освіта 29 жовтня 2025 року.

Воротинцева Олена Олександрівна, 1980 року народження, громадянка України, освіта вища.

У 2017 році закінчила Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» і отримала повну вищу освіту зі спеціальності «Спеціальна освіта».

З 2020 року і дотепер навчається в аспірантурі Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка на спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Дисертація до захисту подається вперше.

Дисертація виконана в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка.

Науковий керівник – Бондаренко Юлія Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне

значення для певної галузі знань, а саме: *вперше* розроблено й науково обґрунтовано модель розвитку проєктувальної компетентності педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, що включає *цільовий* (мета, завдання), *методологічний* (педагогічні умови, принципи, підходи, напрями), *методичний* (складові компетентності у трудовій функції, передумови, форми і методи роботи, інформаційні засоби, програмно-методичне забезпечення, ДНЗ за ППрК) та *діагностико-результативний* (критерії, показники, рівні розвитку, результат); складові ПрК (знання, уміння/навичка, комунікація, автономність) до виокремленої трудової функції «Комплексне вивчення та проєктування індивідуальної освітньої траєкторії» педагогічних працівників ІРЦ.

– *уточнено* сутність поняття «проєктувальна компетентність педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів» та *охарактеризовано її структуру* через єдність чотирьох компонентів (мотиваційний, рефлексивно-особистісний, когнітивний, операційно-функціональний);

– *подальшого розвитку* набули форми й методи, інформаційні засоби, які орієнтовані на розвиток проєктувальної компетентності педагогів інклюзивно-ресурсних центрів у процесі їх професійної діяльності.

Проблематику, теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження Олени Олександрівни Воротинцевої викладено в 49 публікаціях (із них 40 – одноосібні): 8 статей у фахових виданнях України, 1 стаття індексується наукометричною базою Web of Science, 3 розділи у колективних монографіях, 20 матеріалів апробаційного характеру, 2 статті додатково відображають результати наукового пошуку, 15 навчально-методичних і програмових матеріалів.

Розділи у колективних монографіях

1. **Vorotyntseva O.** The role of resource centers to support inclusive education in the formation of inclusive competence of teachers in the system of postgraduate education. *The System of Management and Peculiarities of Continuous Professional Development of Pedagogues in Conditions of a Multicultural Environment and European Integration*. Opole (Poland) : The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. P.221-224. URL : https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/05/3_2021.pdf

2. **Vorotyntseva O.** The role of inclusive resource centers in ensuring that persons with apecial educational needs receive quality education. *Continuous education: current discourses*. Katowice: Publishing House of University of Technology, 2022. P. 182–192 (in Ukrainian). URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/6da8b1d3a855be10bc60bc0b1d8749bb.pdf>

3. **Воротинцева О.** Інклюзивна освіта в контексті концепції Нової української школи. *Освіта в Україні: євроінтеграційний вектор* : колективна монографія. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2023. С. 14–26. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/13673>

Статті у виданнях, що індексується міжнародною наукометричною базою Web of Science

4. **Vorotyntseva O.,** Pozniak O., Voitenko A., Lopatina H., Huz I., Huiseva T. The Preparation of Specialists for the Realization of Individual Education Path of Children with Special Educational Needs: Neuropedagogical Aspects. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. № 13(2). P. 97–112. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/13.2/334>

Статті у наукових фахових виданнях України

5. Бондаренко ІО.А., **Воротинцева О.О.** Мережева форма здобуття освіти як модель реалізації індивідуальної освітньої траєкторії для дитини з порушеннями інтелектуального розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 7 (101). С. 286–297. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.07/286-297>

6. Гура В. В., **Воротинцева О. О.** Проектування індивідуальної освітньої траєкторії студентів з функціональними освітніми труднощами спеціальності «Музичне мистецтво» на матеріалах українського народнопісенного фольклору: праксеологічний аспект. *Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота)*. 2022. Вип. 1(6). С. 109–117. URL: <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2022-6-10>

7. **Воротинцева О.О.** Аналіз рівня мотиваційного компоненту проєктувальної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів (за результатами констатувального етапу педагогічного експерименту). *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Вип. 4. С.119–125. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.4.19>

8. **Воротинцева О. О.** Підвищення рівня професійних компетентностей педагогів інклюзивно-ресурсних центрів у системі неперервної освіти. *Inclusion and Diversity*. 2023. Вип. 2. С. 17–20. URL: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2023.2.4>

9. **Воротинцева О.О.** Професійна рефлексія у контексті проєктувальної компетентності педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2023. Вип 1. С. 114–120. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.16>

10. Бондаренко ІО. А., **Воротинцева О. О.** Роль фахівців інклюзивно-ресурсних центрів у проєктуванні індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням професійної орієнтації здобувачів освіти з інтелектуальними

порушеннями. *Inclusion and Diversity*. 2023. Спецвипуск. С. 9–13. URL: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2023.spec.2>

11. **Воротинцева О.О.** Менеджмент інклюзивної освіти на рівні громади: роль та місце інклюзивно-ресурсних центрів. *Інклюзія і суспільство*. 2024. Вип.2 (7). С.23–29. URL: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2024-2-3>

12. **Воротинцева О. О.** Реалізація концепції інклюзивної освіти: роль інклюзивно-ресурсних центрів. *Inclusion and Diversity*. 2025. Вип. 5. С. 10–14. URL: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2025.5.2>

Праці, які додатково висвітлюють результати дисертаційного дослідження

13. **Воротинцева О. О.** Розвиток проєктувальної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів в системі неперервної освіти. *Освіта Закарпаття: науково-методичний журнал*. Ужгород, 2023. Вип. 1 (31). С. 170–178. URL: <https://drive.google.com/file/d/1mA0SkX8c3eCUj37Ptg0cc05SIWCZ7NAG/view>

14. **Воротинцева О. О.** Звільнення від військової служби осіб з особливими освітніми потребами під час дії воєнного стану та загальної мобілізації. *Освіта Закарпаття: науково-методичний журнал*. Ужгород, 2023. Вип. 2 (32). С. 132–137. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XQOmWQT4hMjS1heOFs8MK2qPB3EuQJnW/view>

Матеріали апробаційного характеру

15. **Воротинцева О.О.** Визначення індивідуальної освітньої траєкторії для дитини з порушеннями інтелектуального розвитку. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції

(25 листопада 2020 року, м. Суми). Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. С. 119–122.

16. **Воротинцева О.О.** Визначення індивідуальної освітньої траєкторії для дитини з порушеннями інтелектуального розвитку. *Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах Нової Української Школи* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (15.12.2020, м Київ). URL: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ksdpounush/schedConf/presentations#>. Y4q-X1UzbIX (<http://conf.kubg.edu.ua>)

17. **Vorotyntseva Olena.** The role of resource centers to support inclusive education in the formation of inclusive competence of teachers in the system of postgraduate education. *Modern problem sofim proveliving standardsin a globalized world : 5th International Scientific and Practical Internet-Conference* (November 11–12, 2020, м. Opole, Rzeczpospolita Polska).

18. **Воротинцева О.О.** Інклюзивна компетентність вчителя як вимога сучасності. Вісник Науково-дослідної лабораторії інклюзивної педагогіки. Вип. 7. *Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика* : матеріали 7-ої Всеукр. наук.-практ. конф. (25 березня 2021 р.). Умань: Візаві, 2021. С. 40–43.

19. **Воротинцева О.О.** Участь фахівців інклюзивно-ресурсних центрів на різних рівнях менеджменту інклюзивної освіти. *Сучасний менеджмент: тенденції, проблеми та перспективи розвитку* : тези доп. міжн. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 14 квітня 2021 р.). Дніпро, 2021. С. 301-303.

20. **Воротинцева О. О.** Участь фахівців інклюзивно-ресурсних центрів у реалізації процесу деінституалізації. *Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців* : збірник наукових праць. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. Вип. 9, т. 1. 2021. С. 22–28. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11045>

21. **Воротинцева, О. О.** Ідеї інклюзивної освіти у спадщині Василя Сухомлинського: Тези доп. XI Міжнародних та XXVIII Всеукраїнських

педагогічних читаннях *«Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Розмірковуємо про художньо-емоційний світ дитинства»*. (Ужгород, 24 вересня 2021 року). Ужгород, 2021. С.46–50. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/48815/2/2021.pdf>

22. Воротинцева О.О. Стан наукової розробки проблеми розвитку проєктувальної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. *Корекційна та інклюзивна освіта очима молодих науковців*. Суми, 2022. С. 34–45.

23. Палько Т.В., **Воротинцева О.О.** Шляхи подолання бар'єрів, які виникають на уроках фізичної культури під час впровадження інклюзивного навчання. *Компетентності фахівців фізичної терапії та ерготерапії: інноваційні підходи* : матеріали II науково-практична конференція з міжнародною участю (м. Ужгород 21–22 жовтня 2021 р.). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. С.67-70. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/50532>

24. **Воротинцева, О. О.** Якість освіти та якість освітньої діяльності у контексті інклюзивної освіти. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі*: тези доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 20-річчю заснування навчально-наукового ін-ту педагогіки і психології Сумського державного пед. ун-ту імені Л. С. Макаренка, (м. Суми, 24 листопада 2021 року). Суми, 2021. С. 22–28.

25. **Воротинцева О.О.** Роль інклюзивно-ресурсних центрів у процесі деінституалізації. *Неперервна освіта: актуальні дискурси*: тези доп. XV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченій 75-й річниці Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Ужгород, 18–19 листопада 2021 р.). Ужгород, 2021. С.70–72.

26. **Воротинцева О.О.** Робота інклюзивно-ресурсних центрів у період воєнного стану. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір* : тези

доповідей III Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 12–13 травня 2022 р.). Запоріжжя, 2022. С. 30–31.

27. **Воротинцева О.О.** Інклюзивна компетентність педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів: розвиток в умовах післядипломної освіти. *Розвиток професіоналізму педагогічних працівників в умовах післядипломної педагогічної освіти*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (онлайн) (м. Житомир, 23 травня 2022 року). Житомир, 2022. С. 39–41.

28. **Воротинцева О.О.** Підготовка фахівців спеціальної освіти як основного контингенту інклюзивно-ресурсних центрів. *Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців спеціальної освіти*: зб. матеріалів I наук.-практ. інтернет-конференції з міжн. участю (м. Ужгород, 20–21 жовтня 2022 року). Ужгород, 2022. С. 42–45.

29. **Воротинцева О. О.** Психолого-педагогічний супровід студентів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти педагогічними працівниками інклюзивно-ресурсних центрів. *Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика*: тези доп. Всеукраїнської науково-практичної конференції (м.Умань, 30 березня 2023 року). Умань, 2023. С. 27–32. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/15434/1/%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf>

30. **Воротинцева О.О.** Участь педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів у проєктуванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. *Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві в умовах воєнного стану*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 17 травня 2024 р.). Миколаїв : МІРЛ та МФК Університету «Україна», 2024. С.221–223.

31. **Воротинцева О.О.** Педагогічні умови розвитку проєктувальної компетентності фахівців інклюзивно-ресурсних центрів у інклюзивному

освітньому середовищі. *Актуальні питання здоров'язбереження, безбар'єрності, фізичної терапії, реабілітації в умовах сьогодення*: матеріали III Науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Ужгород, 16–17 травня 2024 р.), Ужгород, 2024. С. 34–37.

32. **Воротинцева О.О.** Психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання: роль ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти. *Неперервна освіта: актуальні дискурси*: збірник наукових праць за матеріалами XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Ужгород, 10–11 листопада 2024 р.). Ужгород: КЗ «ЗПШО» ЗОР, 2024. С. 21–23.

33. **Воротинцева О.О.** Вплив війни на мотиваційний та рефлексивний компоненти проєктувальної компетентності педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів. *Підтримка відновлення освіти в Україні: виклики та перспективи*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Миколаїв: центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО (м.Херсон, 24 жовтня 2024 р.). Херсон, 2024. С. 153–156.

34. **Воротинцева О.О.** Інклюзія як бренд громади. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі* : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (21 листопада 2024 року, м. Суми). Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. С. 317–320.

Навчально-методичні матеріали, програми

35. **Воротинцева О.О.** Створення інклюзивного освітнього середовища у закладах професійної (професійно-технічної) освіти : програма спецкурсу для педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти. Ужгород, 2021. 15 с.

36. **Воротинцева О.О.** Діяльність педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів у контексті професійного зростання : освітня програма підвищення кваліфікації підвищення кваліфікації педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів. Ужгород, 2021. 18 с.

37. **Воротинцева О.О.** Професійна діяльність асистентів учителів в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» : освітня програма підвищення кваліфікації асистентів учителів. Ужгород, 2021. 14 с.

38. **Воротинцева О.О.** Організація інклюзивного навчання (порядок відкриття інклюзивних класів, програма для дітей з ООП). Порадник з питань організації освітнього процесу в початкових класах закладів загальної середньої освіти. *Матеріали інструктивно-методичної наради «Початкова освіта в нових реаліях: досвід, ризики та перспективи»*. Ужгород, КЗ «ЗНПЮ» ЗОР, 2022. С. 14–21.

39. Бондаренко Ю.А., **Воротинцева, О. О.** Теорія і методика роботи асистента вчителя, асистента вихователя у закладі освіти з інклюзивним навчанням : навчальна програма для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта. Суми, 2022.

40. Бондаренко Ю.А., **Воротинцева О. О.** Комплексна оцінка розвитку дитини та психолого-педагогічний супровід в ІРЦ : навчальна програма для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта. Суми, 2022.

41. **Воротинцева О.О.** Особливості сенсорної інтеграції дитини з особливими освітніми потребами (освітніми труднощами): потенціал ресурсної та сенсорної кімнати : освітня програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів, реабілітаційних центрів та педагогів закладів освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням. Ужгород, 2023. 18 с.

42. **Воротинцева О.О.** Освітня програма спеціальної підготовки асистента учня (дитини). Ужгород, 2023. 16 с.

43. **Воротинцева О.О.,** Зан О.В. Інклюзія в мистецькій освіті : освітня програма підвищення кваліфікації педагогів (викладачів) мистецьких шкіл(за видами навчальних дисциплін). Ужгород, 2023. 23 с.

44. **Воротинцева О.О.,** Попфалуші О.А. Документація асистента вчителя та асистента вихователя: повноваження та індивідуалізація потреби закладу освіти : метод.рекомендації. Ужгород, 2024. 54с.

45. Програмно-методичне забезпечення моделі розвитку проєктувальної компетентності педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів: методично-презентаційні матеріали / укладач **Воротинцева Олена.** Ужгород, 2024. (Затверджено науково-методичною радою КЗ «ЗНППО» ЗОР, протокол № 8 від 16 грудня 2024 р.)

46. **Воротинцева О.О.** Використання методу контент-аналізу висновків ІРЦ про комплексну оцінку розвитку особи : метод. рекомендації для педагогічних працівників ІРЦ (серія «Методична палітра», Вип.1). Ужгород, 2025. 20 с.

47. **Воротинцева О.О.** Роль інклюзивно-ресурсних центрів у менеджменті інклюзивної освіти на рівні громади : метод. рекомендації для педагогічних працівників ІРЦ (серія «Методична палітра», Вип. 2). Ужгород, 2025.15 с.

48. **Воротинцева О.О.** Роль фахівців інклюзивно-ресурсних центрів у проєктуванні індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням професійної орієнтації здобувачів освіти з інтелектуальними порушеннями : метод. рекомендації для педагогічних працівників ІРЦ (серія «Методична палітра», Вип.3). Ужгород, 2025. 15 с.

49. **Воротинцева О.О.** Психолого-педагогічний супровід студентів закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти педагогічними працівниками інклюзивно-ресурсних центрів : метод. рекомендації для педагогічних працівників ІРЦ (серія «Методична палітра», Вип. 4). Ужгород, 2025. 11 с.

Кількість, обсяг і зміст праць відповідає вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

1. Дегтяренко Тетяна Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, Сумський державний педагогічний університет імені Л. С. Макаренка, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти – рецензент.

Дякую за надане слово. Як ми бачимо, дисертаційне дослідження Олена Олександрівна розпочинала у перші роки впровадження на теренах України інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. В той час бракувало (було обмаль) практичного, методичного матеріалу як для педагогів, які обіймалися цією проблемою, і в тому числі і для фахівців-консультантів ІРЦ. І, оскільки, на теренах України не існувало досвіду у цій галузі, тому і тема, і підходи до вирішення цієї проблеми на практиці мають не тільки експериментальний, а і новаторський характер. І я детально не буду зупинятися на позитивах дисертації. Їх багато, вони ґрунтовні, серйозні. Зміст розділів представленої роботи розкриває логіку, послідовність проведення саме дослідницької роботи. Зазначу, що представлене на захист дослідження, здійснювалось в ногу з часом. Достовірність одержаних результатів підтверджена. Результати цього дослідження, які дисертантка оприлюднювала у значній кількості своїх публікацій, або наголошувала під час своїх доповідей на наукових заходах, вебінарах, гостьових лекціях постійно залучали до себе увагу або читачів, або учасників цих заходів. Олено Олександрівно, відчувається, що Ви не новачок у галузі спеціальної та інклюзивної освіти. До такого висновку можна дійти, слухаючи зараз Ваші відповіді на зауваження або пропозиції опонентів, рецензентів, і взагалі Ваші виступи під час цього захисту. Вбачається Ваша фаховість, професійна компетентність на розвиток якої, я думаю, вплинуло і Ваше перебування або навчання в аспірантурі нашого університету. В цілому робота Олени Олександрівни є актуальною та значущою. І я думаю, ця робота заслуговує на підтримку і високу оцінку. Я буду, звичайно, голосувати за. І я бажаю Вам, Олено Олександрівно, успіхів в

науковій діяльності і подальшого процвітання на ниві науки. Дякую за увагу.

Зауваження подано в рецензії

2. Косенко Юрій Миколайович, кандидат педагогічних наук, доцент, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти – рецензент.

Дякую. Вельмишановна Олена Олександрівна, дуже було приємно, отримав задоволення від опрацювання Вашого дисертаційного дослідження; від того, як Ви володієте проблематикою, як фахово, глибоко відповідали на поставлені запитання рецензентів, опонентів. Також відзначаю актуальність, нагальність вашого дослідження, велике практичне значення цієї роботи. Необхідно також звернути увагу на Вашу модель розвитку проєктувальної компетентності; на те, скільки Вами розроблено відповідного науково-методичного матеріалу, методично-презентаційного матеріалу, що свідчить про те, що Ви, дійсно, знаходитеся глибоко в проблематиці і намагаєтеся висвітлити всі аспекти свого дослідження в статтях, розділах монографій, в інших друкованих працях. Наголошу на тому, що, як для мене, це безпрецедентний показник того, що дисертантка на момент захисту має 49 опублікованих праць, з яких достатньо велика кількість роботи категорії В, є роботи категорії А і т.д. Це свідчить про те, що Олена Олександрівна, дійсно, переймається цією проблематикою. Також варто наголосити (Тетяна Миколаївна зазначала, що це є робота, скажемо так, всієї кафедри) і хотілося б звернути увагу на цей аспект, що пані Олена завжди відгукувалася з приводу участі в усіх конференціях, науково-практичних семінарах, відкритих лекціях, і доносила до наших здобувачів, до учасників різноманітних науково-практичних заходів свої дослідження, результати досліджень і т.д.. Відповідно, я підтримаю цю роботу. Наголошую на тому, що робота є завершеною, оригінальною і відповідає всім вимогам, які поставлені до відповідного типу робіт. Тому підтримую і чекаю того моменту, коли необхідно треба буде підняти руку. Дякую.

Зауваження подано в рецензії.

3. Миронова Світлана Петрівна, доктор педагогічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, проректор з наукової роботи – опонент.

Багато вже тут сказали (Тетяна Миколаївна і Юрій Миколайович) і про актуальність, і про чіткість, структурованість. Мені також сподобалось те, що публікації є такого методичного характеру, є навчальні програми для працівників ІРЦ. Тобто тут, дійсно, підтверджений такий практичний результат цієї дисертації. Але я думаю, що це все сталося саме тому, що і науковий керівник, і дисертант дуже толково підійшли до вибору теми дисертації. Тому що, коли дисертант проводить дослідження безпосередньо пов'язане з своїми посадовими обов'язками - це якраз дуже актуально і дуже правильно, тому що він справді знаходиться в темі. Як позитив я б відзначила також широку географію публікацій. А також те, що контингент експериментальної і формувальної групи був із трьох областей України, що безумовно підтверджує вірогідність дослідження. Ну, і оскільки про дисертацію ми вже говорили, я ще лише одне речення хочу сказати про саму Олену Олександрівну. Оскільки ми спілкувалися в процесі підготовки мною відгука, і я багато запитань давала ще на цьому етапі, я хочу відзначити те, що дуже важливим є для науковця, Олена Олександрівна вміє з одного боку відстоювати свою позицію, обґрунтовувати, наводити якісь певні аргументи, а з другого боку вона є доволі гнучкою, вона слухає рекомендації і зауваження, і відверто їх приймає. Тому мені приємно, що окремі з моїх побажань були враховані нею в процесі і вже впроваджені в діяльність. Тож я думаю, що все це підтверджує те, що Олена Олександрівна цілком заслуговує на присудження і ступеня доктора філософії, і я також буду голосувати за.

Зауваження наведені у відгуку офіційного опонента.

4. Федоренко Світлана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, Бердянський державний педагогічний університет, професор кафедри прикладної психології та логопедії – опонент.

Дуже дякую, шановні члени спеціалізованої вченої ради, шановна голово. Як і всі виступаючі до мене я хочу відзначити актуальність цього дослідження. Ми всі з вами дуже добре знаємо як починалося впровадження інклюзивного навчання в нас в Україні: ІРЦ були створені, а фахівці підготовлені не були. І якщо так проаналізувати систему їх підготовки, то зовсім недавно (буквально два-три роки) як почали готуватися такі фахівці. І я так розумію, що пані Олена і її науковий керівник цю тему обрали ще до того, як почалася підготовка таких фахівців. За що ми вам дуже вдячні, бо це все в наших інтересах також всіх дефектологів. Отож ще раз підтверджую актуальність цього дослідження. Також в процесі спілкування з дисертанткою при підготовці відгука опонента я трошки так з недовірою віднеслася до кількості досліджуваних працівників ІРЦ, що така значна кількість. Хіба це таке можливо? Але Вона мені пояснила, що ким Вона працює, розказала, яка в неї посада. То в неї, Слава Богу, була така можливість справді дослідити, попрацювати з такою кількістю працівників ІРЦ. Так само як і попередні виступаючі, я хочу сказати і відмітити значну кількість публікацій. Тобто за таку хорошу апробацію цієї роботи. Хочу Вам сказати, пані Олена, що така кількість публікацій як правило буває при захисті докторської дисертації. А у Вас на рівні доктора філософії така велика кількість. Надзвичайно сподобалася Ваша доповідь і Ваша презентація. Презентація - це чи не вперше в мене в житті я бачу грамотно оформлену презентацію, так як вона повинна бути відповідно до всіх і технічних вимог, і вимог, які висуваються до доповіді. І ще хочу відмітити дуже гарно, скажімо так, мову і мовлення дисертантки насправді. Насправді, ну, прям готовий викладач. Дуже сподобалось. Дуже приємно було слухати і відповіді, і доповіді, і дякую Вам за це. Дякую і науковому керівнику, і дисертантці, і кафедрі, і університету Сумському за

підготовку таких кадрів. Робота мені сподобалася і я буду її підтримувати. Дякую за увагу.

Зауваження наведені у відгуку офіційного опонента.

5. Боряк Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти – голова ради.

Шановні колеги, дозвольте висловити кілька прикінцевих положень, які є обов'язковими для нашої оцінки якості виконаного дослідження від себе. Сьогодні ми всі з вами присутні на ґрунтовному, змістовному, плідному захисті дисертаційного дослідження, який засвідчив високий рівень наукової підготовки дисертантки, її вміння самостійно здійснювати наукові пошуки, аргументовано відстоювати власну позицію і власні думки. Окрім цього, прислуховуватись і роботи науково обґрунтовані висновки. Представлене дисертаційне дослідження має актуальний характер, про що наголошували всі попередні доповідачі. Окрім цього вона вирізняється науковою новизною, логічною структурою, теоретичною обґрунтованістю і практичною значущістю результатів дослідження. Рівень наукової дискусії, виступи опонентів та членів спеціалізованої вченої ради підтвердили, що дослідження відповідає вимогам, визначеним до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Окрім цього, треба наголосити, що робота написана з дотриманням вимог до академічної доброчесності. Від себе ми можемо додати як завідувач кафедри, що Олена Олександрівна, є багаторічним активним стейкхолдером нашої кафедри і вже, я думаю, після захисту дисертаційного дослідження, Вона буде долучатися до роботи на кафедрі, не залишить кафедру, і вже не тільки як стейкхолдер, а як і роботодавець майбутніх наших випускників, які отримують фахову підготовку. Окрім цього, буду наголошувати на тому, буду підтримувати дану роботу, оскільки вона відповідає, як зазначали, всім існуючим вимогам.

Зауважень немає.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає,

«Утрималися» - немає

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Олені Олександрівні Воротинцевій ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Голова спеціалізованої вченої ради

доктор педагогічних наук,

професор

Оксана БОРЯК